

i Antenorom v Evropu. Aenej svetli je vsel seboj iz nesrečne Troje vladu, Antenor pak s svojim ljudstvom se je naselil k Slavjanom verjetno uže prej ovdě prebivajúcim, v sadajnoj Sloveniji, v starom Noriku i Venetiji tadajnoj. Tada su seboj prinesli iz Maleasije v naše kraje svoje starodavne Slavjanske običaje i visoke raje, kateri su se najbolje začuvali i ohranili pri Slovencih v ziljskoj dolině v Koruškoj. — V Gerčku su prišli ti visoki raji iz Maleasije leta 682. pred Kristom, ako ne prej. — Onda je živil i vladal v Korintě, slavnom i bogatom, primorskem městě gerčkom oblastnik Periander i onda pride iz města Metimne na maloasijskom otoku Lesbos slaven glasbenik ali muzik slavjanski Jarijon ¹⁾ v Korint i on je bil prvi med ljudmi, kolikor vemo, da je v Gerčkoj visoke raje učil i jih upeljal, kateri su tako neizrečeno dopadli, da su jih Gerki pri svojih bogoslužebnih shodih, veselica i jigrach upeljali i jih imenovali *νομος ορθως* = nomos orthios, visoki napěvi. Ko je Jarijon uže dolgo vremena prebival v Korintě, začeli ješče dalje po světě se podati kakor pěvec i glasbenik i se preladja v Siciliju i obhodi Italiju povsuda spěvaje i muziciraje i si pridobi i prisluži mnogo blaga i premoženja. Poslednič se naměni sopet nazaj se vernuti v Korint. Največ se je zanašal na Korintčane, njim je najbolje zaupal. Zato si najeme v městě Tarentě mornarje korintiške i njih ladiju, da ga prepelju s vsěm blagom i premoženjem v Korint. Oni odtisnu od Tarenta, jadraju po silnom morju i jadraje po morju se polakome i zažele mornarji, kateri ga voze, njegovoga blaga i premoženja i sklenuju Jarijona umoriti, se uzdvignu nad njega i mu oznane, da mora vmřeti, da naj se ali sam vmori, ali v morje skoči, ali da ga hočuju vmoriti oni sami. Jarijon v toj velikoj stiski jih začne prositi za božju volju, da mu življenje puste i da jim rad vse premoženje poneha i vse blago prepusti. Oni pak nočuju nič slišati o tom. Zatim prosi Jarijon rekoč: Ker ste vi uže tako sklenili, da moram vmřeti, dopustite mi, da pred smertju si ješče oblečem najlěpše i najkrasnejše oblačilo, da vzamem cimbele v ruke, da se vstupim na obklupje ladije, da ješče zapojem i zamuziciram visoke raje i kadar jih dopojem i domuziciram, hočem sam skočiti v morje. Mornarji mu to radi dovolě. Jarijon si obleče najlěpše i najkrasnejše oblačilo, vzame cimbele v ruke, se vstupi na obklupje ladije, začne sprepevljati i muzicirati visoke raje i kadar jih dopoje i domuzicira — praskne, kakor je bil, v morje globoko. Mornarji jadraju dalje proti Gerčkoj. Jarijon pak priplava srečno do brěga, kakor se pripověduje, sedeč na herbtě ribe pliskavice, delfina, i stupi veselo pri Tajnarji v Peloponesě na suhu zemlju, i se podá odtuda naravnost v Korint. ²⁾ Tamo pripověda ljudem i Periandru, čto i kako se mu je godilo. Periander mu slabo verjame i ga zaderži pri sebě i ga ne spusti, pa take ukaže paziti na mornarje, kada prijadraju. Ko su prišli, jih pokliče pred se i jih vpraša: Ali imate vi morebiti něčto povědati od Jarijona? I oni odgovore, da njemu se verlo dobro godí v Italiji i da su ga v Tarentě zapustili zdravoga in veseloga. — Sada stupi pred nje Jarijon krasno oblečen deržeč v rukah cim-

bale ravno tako, kakor je bil, kadar je iz ladije v morje skočil. Mornarji ostrmé, se prestrašě, su vsega prepričani i ne moreju nič več tajiti. — Tako to pripověduje o Jarijoně in o visokih rajih Herodot, kateri je živel v petom veku pred Kristom. ¹¹⁾

Toti visoki raji, rekel bi, brigisko- ali trojansko-slavjanski, greju verlo živahno i veselo, tako le“:

Tu je bilo naměnjeno, da bi se ti visoki raji zamuzicirali, da bi jih sbrana družba ne slišala samo po govoru opisane, nego take v djanji zamuzicirane.

Toda stupi k meni moj dober prijatelj i mi tiho govori: želja je, da ne govorite govora svojega, glejte, mnogo povabljenih ne razumi slovenščine i ne mara za slovenske stvari, to bi samo disgustiralo; prišli su le plesat. — Prijatelju sem prav hvaležen, da mi je to o pravom čase povědal.

Visoki raji se nisu muzicirali, govor se nije izgovoril — saj věste, kateri družbenik čitavnice slavjanske bude hotěl disgustirovat v slavjanskoj čitavnici pri slavjanskoj veselici s stvarmi slavjanskimi?

Te govor o visokih rajih pošljem pak v naše „Novice“ zato, ker je zanimljiv i da se more prečitati ali progovoriti, deklamirati, kadar si někđe rodoljubi hočuju dati visoke raje zamuzicirati, da pričejuči, pritomni, soznaju, kako starodavni i kako imenitni su ti raji.

V obče se mora želeti, da bi se narodne pēsni ziljske tiskom izdale; jaz imam jih sto sbranih, su kakor čista pšenica, zlato narodno blago; jaz jih morem brez skerbi hvaliti, ker to zasluže i ker jih nisem jaz izuměl, nego narod naš slovenski; jaz sem jih samo sbral mnogim trudom, jih spisal točno tako, kakor jih ljudstvo poje i izgovarja. Škoda! da bi take prelěpe stvari se zgubile, ker se tako uže pomalu zgublja izmed naroda. Knjiga bi snesla blizo 10 do 12 tiskanih listin (pól). Jaz sam te stvari narodne izdati ne morem, ker sem mnogo stroška imel, ko sem vlani izdal svoji dvě knjigi: **Узajemni правоніе славјанскі**, to je, uzajemnu slovniciu ali mluvnicu slavjansku — i: Ciril i Metod slavjanska apostola.

K tem pēsma bi se morali pridati take, kolikor je moguče narodni napěvi, i opisati bi se morale i navade i običaji ziljski, kolikor su skopčane s temi pēsma, čto može učiniti najtemeljitejšě človek pri Zilji rodjen, kateri vse te običaje iz mlada vė.

Ako bi se ne moglo izdati na světlo vsěh 100 pesem, ko jih imam sbrane — glejmo izdati vsaj s natenčnim narodnim i zgodovinskim opisanjem 6 visokih rajev, deset najstarejših pesem i jednu ali dvě poputnici nadrodno slovenski.

Matija Majar.

Vprašanje, na ktero se pričakuje odgovor.

Dalmatinska poslanca Klaić in Danilo sta poslala odprto pismo do c. kr. deželnega glavarja barona Mamula, kterege predmet je ta, da je gospod državni minister v zboru dunajskem na znani govor Greuterjev in Tomanov rekel, da so v Dalmaciji ljudje, ki snujejo jugoslovansko cesarstvo in iščejo središča zunaj države avstrijske, in da taka protiaustrijska čustva gojě sinjski frančiškani, mnogo poslancev poslednjega deželnega zbora in vsi oni, kateri v poslednjih volitvah niso glasovali za vladine kandidate. Klaić in Danilo, ki sta tudi kandidata opozicije, se čutita s tem govorom zeló obtožena. „Ta obtožba — pravita — natolcuje naji politični značaj, naji pri volitvah izrečeno politično izpovedanje, naji načela vernosti do vladarja in spoštovanja zakonov. V

¹⁾ Po gerčku: Arion.

²⁾ Da je Jarijon na ribě pliskavici do suhe zemlje izplaval, to je lahko samo pēsnički pristavek, ako ravno ima riba pliskavica, delfin, izmed vsěh rib človeka najrajše; da pak je Jarijon izplaval, to nije nič nemogučega, ker su prastari mornarji neimajuči magnetičke jigle, se kolikor moguče blizo suhe zemlje deržali. Jarijon je na spoměn svoje rešitbe v svetišče (tempelj) Zeusa v Tajnarě, kdě je na suhu zemlju stupil, daroval neveliku železnu podobu, kdě sědi muž na ribě pliskavici. Herodot Halikarnaski je tu od Jarijona na spoměn darovanu podobu v svetišču Tajnarskom sam viděl. Pis.

¹¹⁾ V knjigi I. poglavji 23. 24.

takem stanju ne moreva molčati, in ker je gosp. državni minister govoril po Vaši preuzvišenosti informiran, tedaj pozivamo Vašo preuzvišenost, da javno razglasite vse ono, kar je dalo gospodu državnemu ministru temeljiti povod, da se je tako izrazil o dalmatinski opoziciji. Potem pride resnica na svetlo: ali so dalmatinski opozicijalci veliki izdajniki ali pa so lažniki oni, kateri so Vašo preuzvišenost krivo informirali.“

Vidi se iz tega pisma, da je ta stvar dospela do alternative, da se ne more več prikrivati, ker tudi državni zbor je v seji 3. dne t. m. zahteval dokazov o tej obtožbi. Po tem pismu je postala ta stvar osebna, ktera potrebuje, da se reši tako ali tako. Radovedno se tedaj pričakuje odgovor deželnega poglavarja barona Mamula in to toliko več, ker zdaj tudi poslanci Mahiedo, Moretti, Rossi in Vrancevič zahtevajo enake dokaze.

Z „jugoslovanskim carstvom“ se, kakor očitni govori po časnikih in skrivna besedovanja kažejo, tako pogostoma natolcujejo veljavni osebe južnih Slovanov in tudi Slovencev, da res poštenje Avstrii vsikdar zvestih rodoljubov zahteva, naj se jim dokaže njih krivda in naj se obsodijo potem kot veliki izdajniki, ali pa naj potihnejo grde laži, s katerimi nekteri skušajo zatirovati vsako postavno prizadevanje za ravnopravnost slovansko! Avstrijski Slovani nikdar, še v viharjih časih 1848. leta ne, niso pokazali tiste centrifugalnosti, ktero so tako očitno pridigovali v frankobrodskem zboru 1848. leta nekteri Nemci. Berite, kaj se je ono leto govorilo in počelo na eni in drugi strani!

Slovstvo.

* *Čitavnica. Podučivni listi za slovenski narod.* Izdal Ivan Gršak. — 2. zvezek.

Da smo z Gršakovo „Čitavnico“ prejeli neprecenljivo knjigo za omiko naroda slovenskega, smo brž spoznali, ko nam je prišel prvi zvezek v roke. Drugi zvezek, ki je ravnokar zagledal beli dan, potrjuje po vsem, da je „Čitavnica“ res vredna hvale, ki jo je dotekla soglasno od vseh časnikov slovenskih in menda tudi od vseh posamnih čitateljev njenih. Drugi zvezek zopet lepo kaže, da izdatelj zna za vse to, kar je treba povedati narodu našemu, — da bistroumno izbira tvarino iz velicij kupov, ki so jih nanegli pisatelji družih narodov in jezikov, da pred pride, kar je bolj potrebno, — in da vse, če je marsiktero samo po sebi tudi nekako bolj učeno in manj mikavno, je v „Čitavnici“ razloženo umevno in kar najbolj mogoče po domače. Razun drobtinic, ki jih obsega 5. razdelek, nahajamo v ostalih predalčkih nadaljevanje dr. S. Šubičevega zanimivega sestavka „Pota človeške omike“, — za tem Gršak sam začenja razkladati „katekizem avstrijskega ustava“, da narod naš dobí temeljiti zapopadek o vladanji, ktero sedaj velja v cesarstvu našem. Fr. Ravnikarjev govor o „borenji“ priobčuje črtice zgodovinske, ki so sedanji čas toliko mičnejše, ker še marsikdo ne umè, kaj pomeni telovadstvo. — Jako zanimiv je tudi Gršakov sestavek „o dragini“ — kaj je? odkod izvira? kaj so njeni nasledki in kako ji je mogoče v okom priti? Da se častiti pisatelj ne more ločiti od besede „narodarstvo“ za „Nationalöconomie“, ne obrekujemo mu, čeravno bi moral že prepričan biti, da nikdar ne bo obveljala, ker v „narodarstvu“, naj besedo sučemo kakor koli, ne tiči „Oeconomie“, ampak v obče vsaka stvar, ktera spada pod „national“. — „Pravice gospodarjev o živalih“, po državljanskem zakonu sestavljene, so podučen sestavek gospodarjem, ker mu tudi kažejo postave, ktere pod svojo varstvo jemljejo kupca in prodajavca, ako se živina prodaja, заменуje itd.

Hvalevredna v tem sestavku je tudi terminologija živinskih bolezni, ki se popolnoma sklada s tisto, ki je ustanovljena v živinozdravilskih naših knjigah in se tako razprostira v tehničnih izrazih enoličnost, ki nam je prav živa potreba. „Nekaj o papirji in njegovej zgodovini“, „o živežu“, „o selitvah v naravi“, „o drenaži“ itd. so lepo izdelani, deloma prav praktični sestavki Mačkov, Gabronov, Gorenčev, Papežev itd. Še posebno všeč pa nam je marljivega in mnogoizvedenega izdatelja spis o srenjskem opraviteljstvu pod naslavom „Županovače“. Ta sestavek bode dobro došel vsem županom našim, ker jim kaže lahko pot, kako se po slovenski more uredovati v pisarnicah in zborih županijskih. V izgled je od konca do kraja popisana seja, ki jo je sklical župan; tu se vidi, kako župan sejo vodi, kako tekó pomenki, kako se delajo sklepi in se piše zapisnik. — Da ne delamo veliko besedi, rečemo tedaj le to: kdor koli si kupi „Čitavnico“, naj je v ptuji ali v domači suknji, star ali mlad, vsak dobí za poduk in kratek čas toliko berila v njej, da bo izdatelju razuntistih 6 desetíc, ktere velja zvezek, jih še 6 rad povrhoposlal v Herbersdorf, pošta Wildon na Štajarskem, da mu brž pošlje prihodnji zvezek. — Zastavica pa nam je nekaka prememba v pisavi 2. zvezka memo prvega. Da je r zgubil v tem zvezku pravico samoglasnika, nam je žal že zato, da bojo še vprihodnje nekteri Slovenci soglasno z Nemci gospoda izdatelja napačno imenovali Gäršak, ne pa Gršak, kakor je pravo. Res prav ima naš Navratil, ki je o tej priliki rekel, da „navada je železna srajca.“ Al to le memogredé, ker nam je vsikdar jedro več kot luščina.

* *Slovenska Vila.* — Pod tem naslovom so ravnokar prišle na svetlo izvirne povesti, novele, balade, romance in pesmi. V Ljubljani natisnil Jož. Blaznik. — Drugi pot več o tej zabavni knjižici.

Zabavno berilo.

Podgrobje.

Narodna pripovedka.

(Konec.)

Bilo je zopet v nedeljo popoldan. Oče Ljudmilin sedel je v svoji sobi za hrastovo mizo, čitaje v veliki knjigi; deklica pa z naslonjeno glavo ob komolec zamišljena je sedela poleg malega okenca. Oči so ji kakor v žalnih sanjah počivale na onem nepozabljivem mestu, kjer sta se bila z Vidom zadnjič ločila. Vse je bilo tiho v osamljeni sobi. Hipoma zaslišijo se hitri koraki po dvorišču. Prihodnik zamigne prek okna; — devojka radostno skoči na noge, — vrata se odpro, — mlad zal mladeneč stopi v sobo, — oči njihove radosti zablišče — in pozabivša vsega krog sebe objameta se dolgo ločena draga.

Oče Ljudmilin debelo gleda nepričakovani prizor. Nagrbančeno čelo in tamni ostri pogledi razodevali so nezadovoljnost njegovo in hudi srd.

„Kaj hočete, gospod, pri meni?“ — zareži starec z ostrim glasom, stopivši k Vidu — „česa iščete v mojem samotnem domu? Jez sem krvnik in to je moja hči.“ To izgovorivši prime Ljudmilo za roko ter strga jo iz naročja mladenčevega. Al deklica, kakor da ne bi mogla se prebuditi iz svojih sanj, pade solzé očetu okoli vrata. Obadva izpovesta zdaj očetu ljubezen svojo. Al srd in žalost pokazali ste se na ledenem njegovem licu. Vsaka njegova beseda bila je oster nož, ki jima v srci reže; vsaki pogled njegov strela, ki skončuje njune sladke upe. — Ostro pokara on mladenča, kazaje mu prepad, v kterege sebe in hčerko njegovo postavlja. Predstavlja Vidu njegove stariše, svet, prihod-